

Välfärdssamhällets paradoxer och dilemman i vetenskaplig belysning

Recenserad bok: Välfärdens paradoxer, spänningar och dilemman
Författare: Maria Wolmesjö, Rolf Solli (red.)
Förlag: Studentlitteratur, Lund, 2023

En ny välfärdsbok som utgår från de nordiska välfärdsmodellerna presenterar och problematiserar högaktuella frågor och spänningar som finns i de offentliga verksamheterna. En traditionell lärobok är det inte fråga om. Snarare en reflektionsbok i välfärdsfrågor. Under senare år har det utkommit flera läromedel om socialt arbete, socialpolitik, arbetsmarknadspolitik, funktionshinderpolitik och så vidare. Även nordiska välfärdsmodeller har fokuserats i läromedel om socialpolitiken i Norden och hur olika välfärdsstater har förändrats. Gemensamt för litteraturen inom välfärdsområdet är att de beskriver historiska skeenden, institutionella kontexter, lagstiftning och regelförändringar. Boken *Välfärdens paradoxer, spänningar och dilemman* tar ett helt annorlunda grepp och fokuserar på författarnas reflektioner om paradoxer och dilemman som finns inom välfärdssamhället. Boken ska därför ses som ett värdefullt bidrag och fördjupning om de dilemman och paradoxer som bör läsas och diskuteras av alla.

Bokens båda redaktörer är Maria Wolmesjö, biträdande professor i socialt arbete vid Högskolan i Borås och Rolf Solli, professor emeritus i management vid Göteborgs universitet. I deras forskarnätverk medverkar totalt femton forskare med olika kapitel som berör välfärdens paradoxer. I boken ingår totalt elva kapitel: 1) Välfärdens organisering, 2) Digitalisering, 3) Digitaliseringens paradoxer, 4) Att styra genom samordnare, 5) Låst läge i styrgruppen!, 6) Tillitsbaserad styrning och ledning sätter myror i huvudet på chefer, 7) Framtidens välfärd, 8) Det nya är det gamla normala, 9) Delaktighetsparadoxen, 10) Välfärden i en mindre trevlig framtid, 11) Framtidens välfärd.

De olika författarna representerar skilda akademiska ämnen som socialt arbete, management, statsvetenskap, offentlig förvaltning, företagsekonomi, arbetsvetenskap och genusvetenskap. En ypperligt bra kombination av ämnen i en bok som denna. De tre områden som fokuseras i framställningen handlar om digitalisering, samverkan och organisering. Det är definitivt så att dessa områden borde intressera alla de som arbetar med välfärdsverksamheter till exempel politiker, professionella, forskare och inte minst studerande vid universitet och högskolor inom olika ämnesområden. En styrka med den här boken är att författarna representerar såväl en bredd som djup inom sina respektive ämnesområden. De är alla verksamma som forskare med lång erfarenhet av forskning om välfärdsmässiga problem och perspektiv. Det gör att det är särskilt intressant att ta del av deras erfarenheter, exempel och inte minst reflektioner. På temat ”det

nya normala och paradoxer i framtidens välfärd” har de olika författarna beskrivit såväl problem som tänkbara lösningar på välfärd inför framtiden. Det är en intressant läsning. I det inledande kapitlet till boken skriver bokens båda redaktörer om social delaktighet. De menar: ”Idag kan man med fog hävda att välfärden domineras av en individualistisk syn på delaktighet. Med det menas här att välfärdens uppgift är att ge individen enskilt stöd för att kunna uppnå något, till exempel arbetsförhet. Fungerar inte stödet som det är tänkt får individen, hårt uttryckt, skylla sig själv. Den sociala delaktigheten vänder på välfärdsfrågan i så måtto att det handlar om att anpassa samhället snarare än individen. Synen på delaktighet har konsekvenser för vad välfärden står för, liksom för vilka krav som ska ställas på välfärden och dess utförare” (s.16).

Ett av de intressanta kapitlen i boken är skrivet av forskarna Ida Norberg (University of Glasgow) och Lina Palmqvist (Göteborgs universitet). De skriver om delaktighetsparadoxen och om personer med normbrytande funktionalitet. Det är ett gripande, viktigt och mycket intressant resonemang som förs i kapitlet där olika kamper presenteras. Bland annat beskrivs hur funktionshinderorganisationernas representanter på olika vis fört fram kritik mot åtstramningspolitiken i samhället och vilka konsekvenser detta får för personer med normbrytande funktionalitet. Här finns också oro och rädslor för återinstitutionalisering. Författarna skriver: ”Många uttryckte en stark oro över en slags återinstitutionalisering till följd av ett åtstramat stöd, där de skulle bli instängda i sitt eget hem snarare än i en statlig byggnad. Normen om aktivering som präglar många nyliberala välfärdsreformer är för många personer med normbrytande funktionalitet bara möjlig om arbete ges tillsammans med välfärdsstöd” (s.160). De skriver också om hur viktigt det är att funkofofi och diskriminering mot personer med normbrytande funktionalitet måste upphöra. Tillgången till välfärdsstöd måste finnas för utsatta grupper samtidigt som arbetet mot diskriminering måste ske aktivt i samhället. I kapitlet får läsaren ta del av beskrivningar av ekonomisk fattigdom och om hur personer blir utestängda från den reguljära arbetsmarknaden. De nyliberala reformerna och styrformerna beskrivs av författarna att ha lett fram till minskade stödsatser och till och med indraget ekonomiskt stöd. Det är utan tvekan ett viktigt kapitel där författarna problematiserar utsatthet och utanförskap.

Boken har en tydlig struktur där kapitlen avslutas med diskussion och konklusion. Här finns också elva referenslistor med över 350 referenser till svensk och engelsk litteratur för läsaren som vill fördjupa sig i vidare läsning. Boken är välskriven och ger intressanta inblickar i paradoxer och dilemman i olika välfärdsfrågor. Jag saknar emellertid fler citat från olika undersökningar som gjorts där personer i utsatta livssituationer kommer till tals och ger röst och representation från välfärdssamhället skugga och bakgård. Kanske boken även skulle ha

vunnit på att ha fler diskussionsfrågor samlade på ett ställe. Att boken väcker frågor och lust för diskussion råder ingen tvekan om enligt min mening. Och det är ett utomordentligt fint arbete av hela författargruppen som ny utgivits av förlaget. Bokens bidrag till den välfärdspolitiska litteraturen är enligt min mening att den är en invitation till att diskutera och problematisera paradoxer och dilemman i välfärdsstaten. En bok som definitivt kommer att kunna bli användbar i olika professionsdiskussioner, i kommande litteratur och kanske även av studerande som skriver uppsatser i olika ämnen och nivåer.

Jörgen Lundälv
Docent i socialt arbete, institutionen för socialt arbete,
Göteborgs universitet